

**UCHWAŁA Nr IX/63/2024
RADY GMINY PRZELEWICE
z dnia 20 grudnia 2024r.**

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na terenie Gminy Przelewice na lata 2025-2027.

Działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2024r., poz. 1465 z późn. zm.) w związku z art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024r., poz. 177 z późn. zm.) Rada Gminy Przelewice uchwala, co następuje:

§1. Przyjmuje się do realizacji na lata 2025-2027 Gminny Program Wspierania Rodziny na terenie Gminy Przelewice stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Przelewice.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2025 roku.

3 LETNI

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

NA TERENIE GMINY PRZELEWICE

NA LATA 2025-2027

WSTĘP

Program został opracowany w oparciu o założenie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, podobnie jak poprzednie, jest też kontynuacją programów wspierania rodziny realizowanych w Gminie Przelewice. Organizacja skutecznego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu najbardziej potrzebującym środowiskom na terenie Gminy Przelewice, jest zadaniem niezmiernie ważnym i priorytetowym. Systemowe wsparcie umożliwia zapewnienie potrzebującym jednostkom bezpieczeństwa i stabilizacji, wskazuje jak profesjonalnie, stosownie do okoliczności reagować na potrzeby ludzkie. Koncentracja na rodzinie, jej roli, zasobach i deficytach, związana jest z jej fundamentalnym znaczeniem. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem. To w niej każda osoba od najmłodszych lat obserwuje otaczający świat społeczny, uczy się go nazywać, klasyfikować, uznawać za przyjazny lub wrogi, przyswajać wspólne wartości lub je odrzucać. Świadomie i nieświadomie przejmując jako własne przekazywane w rodzinie treści, zachowania, zwyczaje, tradycje, co w znacznym stopniu kształtuje późniejszą osobowość. Dlatego tak ważne jest, aby rodzina funkcjonowała prawidłowo, zapewniając warunki do rozwoju wszystkich swoich członków, a w szczególności dzieci.

Rodzina jest środowiskiem życiowym niemal każdego człowieka. Stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączy go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozrwalne (za wyjątkiem porzucenia, rozwodu). Styl, atmosfera życia, a wreszcie model rodziny decydują o tym jak dziecko, a później młody człowiek wykorzysta zasób zdobytych doświadczeń, jakie ukształtuje poglądy, jak ukierunkuje własną aktywność i postępowanie na całe życie. Rodzina stanowi najbardziej stabilny punkt odniesienia w doświadczeniu dziecka i determinuje jego pomyślny rozwój, o ile dziecko zostanie otoczone miłością i będzie miało zapewnione poczucie bezpieczeństwa oraz elementarne potrzeby materialne i emocjonalne. W przypadku jakichkolwiek dysfunkcji małoletni mają prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Dotyczy to zwłaszcza dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej lub czasowo umieszczonych poza rodziną, co z kolei generuje działania mające na celu odzyskanie funkcji opiekuńczych przez rodziców.

Dokonujące się zmiany społeczne i gospodarcze są nośnikiem wielu przemian w funkcjonowaniu rodzin. Coraz częściej występują problemy opiekuńczo-wychowawcze, w tym bezpośrednio związane z uzależnieniem od środków psychoaktywnych i niestety już powszechnie od mediów społecznościowych, wzmagających alienację społeczną. Z drugiej strony można też zaobserwować nadmierną troskę o dzieci przechodzącą w nadopiekuńczość, co generuje jednostki niesamodzielne, pogubione, nienauczone stawiania granic, nieodróżniające dobra od zła. Pojawiły się ponadto zjawiska o charakterze globalnym: choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starszych, migracje oraz lokalnym: ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, rozpad rodziny i wcześniej nie występujące – wyraźne podziały światopoglądowe, generujące wzajemną niechęć i agresję. Problemy w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań. Pomoc rodzinom zagrożonym kryzysem polega na wzmocnieniu i wsparciu w odzyskaniu zdolności do pełnego, samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Powinna być udzielana niezwłocznie i mieć charakter profilaktyczny, natomiast podejmowane działania winny być prowadzone za zgodą rodziny i z jej aktywnym zaangażowaniem, bo tylko wtedy jest skuteczna. Praca z rodziną wymaga odpowiedniego wsparcia, dlatego ważne jest podejmowanie działań interdyscyplinarnych, opartych na :

- 1) diagnozie sytuacji rodziny i najbliższego środowiska;
- 2) analizie przyczyn pojawiających się kryzysów;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców;
- 4) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej;
- 5) dążeniu do integracji i reintegracji rodziny.

Problemy występujące w rodzinie narzucają konieczność specjalistycznego wsparcia. Środowiska dysfunkcyjne powodują potrzebę stałego monitoringu przez pracowników socjalnych, asystenta rodziny, pedagogów szkolnych, kuratorów sądowych, policji oraz przedstawicieli innych instytucji. Skuteczna pomoc może być osiągnięta we współpracy z przedstawicielami tych służb, ale również ze środowiskiem lokalnym, w tym sąsiedzkim, Kościołem oraz organizacjami pozarządowymi i przedstawicielami wszelkiego rodzaju instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmują działania na jej rzecz. Głównym założeniem niniejszego dokumentu jest wsparcie rodziny już na etapie rodzenia się problemów. Prowadzenie profilaktycznych działań wspierających dziecko w rodzinie jest formą pomocy tańszą i bardziej skuteczną. Natomiast praca z rodziną biologiczną w przypadku, gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ma na celu jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Dlatego działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są ze względów

społecznych i ekonomicznych szczególnie wskazane także z uwagi na obniżenie kosztów gminy związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

I. WYTYCZNE DO PODJĘCIA DZIAŁAŃ W RAMACH PROGRAMU

Rodziny borykające się z problemami, których rozwiązanie nie jest możliwe bez wsparcia instytucjonalnego, najczęściej znajdują się w obszarze działania pomocy społecznej. Doświadczenia w pracy z beneficjentami świadczeń pomocowych, w tym przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, wyraźnie pokazują, jak złożony i trudny jest proces niwelowania nieprawidłowości w rozpoznanych obszarach. Praca nad „zmianą” jest wieloetapowa, wielopoziomowa, trudna, a w wielu przypadkach pozytywny efekt nie jest możliwy do uzyskania. Wpływają na to lata zaniechań rodzicielsko-instytucjonalnych, wielopokoleniowe problemy w socjalizacji, uzależnienia lub choroby rodziców. Wówczas bardzo ważnym jest, aby uzyskać poprawę w funkcjonowaniu rodziny na poziomie umożliwiającym wspólne życie. Jednak bez zaangażowania i współpracy ze strony członków rodzin, nawet najlepiej przygotowana kadra pracowników nie będzie w stanie wesprzeć rodziny w procesie zmiany i wychodzenia z nieporadności. Program opiera się na założeniach subsydiarności pomocy, tj. wspierania, a nie wyręczania. Rodziny nie są przedmiotem oddziaływania instytucji pomocowych, ale ich partnerem, który powinien aktywnie uczestniczyć w procesach wychodzenia z trudności. Bardzo mocno akcentuje się podmiotowość rodziny, rozumianą jako prawo do współdecydowania, a przede wszystkim czynnego uczestnictwa w doborze i realizacji form pomocy. Należy pamiętać, że dobro rodziny jest wartością, ale nie może przysłaniać dobra i potrzeb dziecka. W preambule ustawy jest to wyraźnie zaakcentowane: „Dla dobra dziecka, które potrzebuje szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Program określa działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, jak i działania profilaktyczne i upowszechniające działania prorodzinne. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu

funkcji opiekuńczo- wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej we współpracy ze środowiskami lokalnymi, organizacjami społecznymi i organami pomocniczymi. Do zadań własnych gminy zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ustawa określa również system pieczy zastępczej, który stanowi zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieci w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

W oparciu o diagnozę środowiska lokalnego w kontekście problemów społecznych występujących na terenie gminy Przelewice opracowano 3 letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027. Diagnoza została sporządzona przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach. W dokumencie wykorzystano materiały własne i sprawozdania, przy czym analizie zostały poddane lata 2021-2023.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNO - DEMOGRAFICZNA GMINY PRZELEWICE

Gmina Przelewice jest gminą wiejską położoną w powiecie pyrzyckim.

Podstawowe dane demograficzne

Wyszczególnienie	Stan na dzień 31 XII 2021r.	Stan na dzień 31 XII 2022r.	Stan na dzień 31 XII 2023r.
Stan ludności ogółem	4854	4777	4732
w tym: Mężczyźni	2464	2408	2376
w tym: Kobiety	2390	2369	2356

źródło: Urząd Stanu Cywilnego w Przelewicach.

Z przedstawionych danych wynika, że liczba ludności zamieszkująca w Gminie Przelewice maleje.

Liczba mieszkańców według wieku

Wyszczególnienie	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym 0-18 (Mężczyzna – M.; Kobieta – K.)	467 M. 453 K.	453 M. 452 K.	440 M. 440 K.
Liczba osób w wieku produkcyjnym (Mężczyzna – M.; Kobieta – K.)	1627 M. 1295 K.	1577 M. 1266 K.	1540 M. 1253K.
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (Mężczyzna – M.; Kobieta – K.)	370 M. 642 K.	378 M. 651 K.	396 M. 663 K.

źródło: Urząd Stanu Cywilnego w Przelewicach.

Z danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, iż w roku 2021 w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy: liczba w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 18,95 %, w wieku produkcyjnym 60,20%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 20,85 %.

W roku 2022 współczynniki te wyniosły kolejno 18,95%, 59,51 %, 21,54%. Analiza danych wskazuje, iż w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z rokiem 2021 nie zaistniała żadna zmiana, w wieku produkcyjnym nastąpiła tendencja spadkowa, a w wieku poprodukcyjnym zanotowano wzrost o 0,69 %.

W roku 2023 współczynniki te wynosiły kolejno 18,60%, 59,02% oraz 22,38%

Niepokojący jest rosnący wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym. W roku 2021 w porównaniu do roku 2023 w tej grupie zanotowano wzrost o 1,53 %.

Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Przelewice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pyrzycach

Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2021	237	146	91
2022	217	126	91
2023	205	120	85

źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pyrzycach

Z analizy danych wynika, że liczba osób bezrobotnych w 2023 r. zmniejszyła się do roku 2021r. o 32 osoby.

III. ZADANIA GMINY

Gmina stanowi najważniejszy i podstawowy element systemu pomocowego. Profilaktyka, diagnoza i wszechstronna pomoc rodzinie w kryzysie to zadania priorytetowe. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;

- b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
 - 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzieleniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego,
 - 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej,
 - 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
 - 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.
- Oprócz niniejszych zadań gmina realizuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wynikające z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny, zgodnie z wytycznymi przekazywanymi przez Wojewodę (art. 177 ustawy).
- Aby sprostać tym zadaniom niezbędna jest ścisła współpraca pomiędzy instytucjami oraz podmiotami, a także wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny.

IV. ZADANIA INSTYTUCJI WSPARCIA RODZINY NA POZIOMIE GMINY

Diagnozowanie, zarówno problemów z jakimi borykają się rodziny na terenie gminy Przelewice oraz posiadanych zasobów pozwala na wskazanie form pomocy dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Znajomość posiadanego potencjału oraz rodzaju i dostępności usług daje możliwości formułowania celów i zadań stanowiących spójny system działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Udzielana pomoc powinna mieć charakter okresowy, a praca z rodzinami biologicznymi ukierunkowana jest na możliwość jak najszybszego powrotu dzieci do rodziny biologicznej. Wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach podejmuje działania, których celem jest zapewnienie wsparcia i pomocy poprzez:

- ✓ analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- ✓ prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami w celu poprawy ich funkcjonowania;
- ✓ udzielenie rodzinom wsparcia poprzez wprowadzenie asystenta rodziny;

- ✓ wspieranie potencjału rodziny;
- ✓ rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych;
- ✓ wzmocnienie roli i funkcji rodziny;
- ✓ udzielanie wielopłaszczyznowego wsparcia w zaistniałych już sytuacjach kryzysowych;
- ✓ udzielenie pomocy w przezwyciężaniu uzależnień;
- ✓ dążenie do najszybszego powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej;
- ✓ aktywizację społeczną i zawodową rodziców;
- ✓ wzbogacenie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów wymagających pomocy, zapobieganie niepowodzeniom i trudnościom;
- ✓ zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych członków rodziny;
- ✓ organizowanie dożywiania dzieci w szkole;
- ✓ podejmowanie działań związanych w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie;
- ✓ organizowanie poradnictwa specjalistycznego;
- ✓ udzielanie pomocy rzeczowej i finansowej.

Powyższe działania mają na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania podstawowych jej funkcji. Wsparcie może być prowadzone w formie pracy z rodziną m.in. poprzez wprowadzenie asystenta rodziny, poradnictwa specjalistycznego, pracę socjalną oraz pomoc w opiece i wychowaniu dziecka poprzez placówkę wsparcia dziennego czy rodziny wspierające.

1. Asystent rodziny.

Od 2012 r. w systemie pomocy społecznej funkcjonuje nowe ogniwo pomocy w osobie asystenta rodziny, przyznawanego rodzinom doświadczającym problemów opiekuńczo-wychowawczych. Na przestrzeni lat widać wyraźne zmiany w podejściu do wykorzystywania tego instrumentu pomocy. Rolą asystenta rodziny jest podejmowanie konstruktywnych działań w pracy z rodziną za pomocą wszelkich dostępnych środków, przy wykorzystywaniu zasobów własnych i instytucji. Największy sukces asystent może osiągnąć poprzez nawiązanie pozytywnych relacji z członkami rodziny, bo tylko wtedy zdobędzie zaufanie potencjalnego beneficjenta i będzie w stanie wpłynąć na zmianę w postrzeganiu wszelkich trudności i wyzwolić potencjał do działania. Asystent prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. To bardzo ważne, gdyż współpraca odbywa się w środowisku naturalnym danej społeczności, co pozwala na szybsze rozpoznanie problemu i postawienie właściwej diagnozy. Celem pracy asystenta jest dążenie do osiągnięcia przez rodzinę podstawowego poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowywanie dzieci. Priorytetowe zadanie natomiast stanowi zażegnanie kryzysu w rodzinie

i niedopuszczenie do czasowego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka do rodziców. Współpraca asystenta z rodziną jest długofalowa. Zadania asystenta rodziny określone są w art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do których w szczególności należą:

- opracowanie i realizacja określonego planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- opracowanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- prowadzenie dokumentacji pracy z rodziną;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Przelewicach;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach;

- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dzieci i rodziny;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach zatrudnia 1 asystenta rodziny w systemie zadaniowego czasu pracy. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności i wykonywania zadań, jednak nie może przekroczyć 15 rodzin. Po zrealizowaniu planu pracy i zakończeniu pracy z rodziną, asystent rodziny przez 6 miesięcy monitoruje funkcjonowanie środowiska, nie rzadziej niż 1 raz w miesiącu. Monitoring jest formą subtelnej asysty rodzinie w usamodzielnianiu i zapewnieniem wsparcia w razie pojawiających się trudności, czy wyzwań w nowych sytuacjach życiowych. W sytuacji braku współpracy ze strony rodziców z asystentem rodziny i widocznych rażących zaniedbaniach wobec dziecka, właściwe instytucje mają obowiązek interweniowania, w tym informowania sądu rodzinnego o trudnej sytuacji dzieci w rodzinie, a w przypadku występowania jakiejś formy krzywdzenia dziecka również obowiązek zawiadamiania prokuratury lub policji.

2. Rodzina wspierająca

Kolejnym sposobem wsparcia rodziny wymagającej przezwyciężenia kryzysu jest zapewnienie jej pomocy poprzez rodzinę wspierającą. Zadaniem tej rodziny jest pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych, przy współpracy z asystentem rodziny. Formy takiej współpracy mogą być bardzo różnorodne, uzależnione są od uzgodnień między zainteresowanymi rodzinami i zależą od pomysłowości i inicjatywy osób bezpośrednio zaangażowanych. Udzielone w tej postaci wsparcie daje możliwość dzielenia się doświadczeniem i pozytywnym przykładem. Rodzina powołana do pełnienia tej funkcji może pochodzić z bezpośredniego otoczenia. Ustanawia ją Wójt Gminy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej, wydanej na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego. Niezmiernie trudno jest pozyskać rodzinę wspierającą. Wynika to z faktu, że na ogół brak jest chętnych osób do pełnienia takich ról, a rodziny wykazujące zainteresowanie funkcją nie zawsze dają rękojmię bezpieczeństwa dla rodziny, która wymaga pomocy. Podjęcie decyzji o takiej współpracy wiąże się zatem z ogromną odpowiedzialnością. Obecnie na terenie gminy

Przelewice nie ma rodziny wspierającej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach podejmuje i będzie nadal podejmował działania mające na celu:

- pozyskanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny wspierającej,
- promowanie i upowszechnianie wsparcia udzielanego przez rodziny wspierające – informacje przekazywane do Sołtysów, informacje umieszczane na stronie Gminy Przelewice oraz Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do pozyskania rodzin wspierających zaplanowane działania będą miały charakter ciągły. Rodziny chętne do pełnienia funkcji rodziny wspierającej mogą zgłaszać swoją kandydaturę do Ośrodka Pomocy Społecznej w Przelewicach.

3. Placówka wsparcia dziennego

Im bogatsza oferta pomocy w najbliższym środowisku rodziny, tym większa szansa wychwycenia odpowiednio wcześniej sytuacji zagrażającej bezpieczeństwu dziecka. Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, potrzebują pomocy w zakresie organizowania tym dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, zaburzeń zachowania itp. W związku z tym konieczny jest rozwój różnorodnych środowiskowych form dziennej opieki instytucjonalnej nad dziećmi w wieku szkolnym oraz instytucji wspierających rodziny w wychowaniu i kształceniu dzieci. Pomoc rodzinom w obszarze opieki i wychowania zapewniają placówki wsparcia dziennego.

Na terenie gminy Przelewice od 2022r. prowadzona jest placówka wsparcia dziennego. Podstawowym celem działania placówki jest stworzenie dzieciom bezpiecznego miejsca oraz możliwości spędzenia czasu wolnego od ryzykownych zachowań, a także doraźna pomoc w rozwiązywaniu podstawowych trudności funkcjonowania społecznego, szkolnego, osobistego i emocjonalnego. Placówka zapewnia dziecku opiekę, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. Do placówki uczęszczają dzieci i młodzież niejednokrotnie z zaburzeniami zachowania, pochodzące z rodzin problemowych. Wychowawca ma pod opieką nie więcej niż 15 dzieci.

W roku 2022 do placówki uczęszczało 15 dzieci, a w roku 2023 roku wychowawca miał pod opieką również 15 dzieci.

4. Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne jest niezbędne w procesie pomocy osobom i rodzinom, które wymagają profesjonalnego wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

Celem realizacji poradnictwa specjalistycznego jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja prawidłowego funkcjonowania indywidualnego, grupowego, rodzinnego itp. Istotą porady jest tworzenie warunków do odzyskania lub uzyskania przez człowieka potrzebującego możliwości samodzielnego rozwiązywania problemu, podjęcia właściwych decyzji i ich realizacji, a także unikania w przyszłości działań, które prowadzą do problematycznej sytuacji życiowej. Rodziny z Gminy Przelewice mają w miarę możliwości zapewniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego. W budynku Ośrodka Pomocy Społecznej w Przelewicach funkcjonuje Punkt Informacyjno -Konsultacyjny, jest to punkt prowadzący działania interwencyjno - wspierające dla osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin, a także osób doznających i stosujących przemoc. Poza tym jeden raz w miesiącu w tutejszym Ośrodku Pomocy Społecznej doradztwa udziela psycholog. Dwa razy w miesiącu po uprzednim umówieniu się można skorzystać z nieodpłatnej porady prawnej. Ponadto pomoc psychologiczną i pedagogiczną można uzyskać w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pyrzycach, a pomoc prawną i psychologiczną uzyskać można w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pyrzycach.

5. Praca socjalna

Istotną rolę w pracy Ośrodka Pomocy Społecznej w Przelewicach odgrywa praca socjalna czyli interdyscyplinarna działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenia warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna świadczona jest bez względu na posiadany dochód, prowadzona jest w oparciu o dokonanie przez pracownika socjalnego diagnozy sytuacji w rodzinie. Zapewnienie beneficjentom wsparcia w dążeniu do pełnienia odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi jest podstawowym kierunkiem podejmowanych kroków. Praca socjalna prowadzona jest z osobami lub rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, a także aktywności ze społecznością lokalną, w celu nawiązania współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ratowniczą – jest mechanizmem ratującym rodziny i jednostki w sytuacjach kryzysowych;
- wspierającą – w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów;
- profilaktyczną- w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Działalność pracownika socjalnego polega na mobilizacji osób, rodzin, a w razie potrzeby lokalnych środowisk do podejmowania działań na rzecz jednostki. Profesjonalista w tym zawodzie potrafi wydobyć umiejętności do pokonywania trudności i wykorzystać zasoby tkwiące w tych osobach, rodzinach i grupach pozwalające osiągnąć wytyczony cel.

V. DIAGNOZA RODZIN OBJĘTYCH WSPARCIEM OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W PRZELEWICACH.

Rodzina to mała grupa społeczna szczególnego rodzaju, charakteryzująca się silnymi więzami emocjonalnymi i formalnymi istniejącymi pomiędzy jej członkami. Opiera się ona na dwóch rodzajach więzi małżeństwie i pokrewieństwie. Mówimy o niej również jak o grupie pierwotnej, ponieważ należymy do niej od momentu narodzin aż do śmierci, bez względu na to czy tego chcemy czy nie. Rodzina jest także grupą formalną mającą określoną prawnie strukturę, cele i normy, w ramach których funkcjonuje w społeczeństwie. Dzieci wymagają szczególnej troski i ochrony zarówno ze strony rodziny, jak i instytucji polityki społecznej w zakresie ochrony ich praw, wyrównania szans życiowych oraz minimalizowania negatywnych skutków w przypadku wystąpienia ryzyka życiowego. Skuteczne wspieranie rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych jest niezwykle ważne w przypadku rodzin, które wykazują deficyty w tym zakresie, bowiem dziecko do pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze miłości i zrozumienia. Przy identyfikacji rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pracownicy Ośrodka i przedstawiciele instytucji współpracujących biorą pod uwagę kryteria określone przez własne instytucje/organizacje oraz procedury lub programy przez nie realizowane. Spośród różnorodnych kryteriów można wyróżnić kilka podstawowych, wspólnych wszystkim podmiotom:

- a) trudna sytuacja finansowa i związane z tym ryzyko zaniedbania podstawowych potrzeb życiowych dzieci i dorosłych;
- b) zaniedbanie podstawowych potrzeb dziecka dotyczących odpowiedniego ubrania, żywienia, przyborów szkolnych i podręczników, zaniedbania higieniczne i zdrowotne;
- c) podejrzenie wystąpienia przemocy w rodzinie zarówno wobec osoby dorosłej, jak i wobec dziecka;
- d) występowanie w rodzinie problemu nadużywania alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.

Analiza i ocena skuteczności podjętych działań realizowana jest na bieżąco. W przypadku stwierdzenia niewystarczającej skuteczności wzajemnego informowania się o identyfikowaniu i monitorowaniu sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, Ośrodek podejmuje kroki mające na celu poprawę skuteczności, na przykład występuje do Sądu Rodzinnego z prośbą o przekazanie postanowień dotyczących rodzin, wobec których składał wnioski o wgląd w sytuację dziecka. Podsumowując w szeroko rozumianych oddziaływaniach na rzecz rodzin borykających się z różnego rodzaju dysfunkcjami nie sposób nie wspomnieć o roli kuratorów zawodowych i społecznych Sądu Rejonowego III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich w Stargardzie. W swojej pracy realizują oni zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizującym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. W trakcie realizacji orzeczeń ściśle współpracują z pracownikami socjalnymi, asystentem rodziny zatrudnionymi w OPS Przelewice.

Placówki oświatowe wspierają także rodziny w sferze opiekuńczo-wychowawczej. Ich celem oprócz edukacji, która jest ich głównym i priorytetowym zadaniem jest także wspieranie rodziców w wychowywaniu młodego pokolenia. To szkoła powinna wzmacniać i utrwalać pozytywne wartości, które przekazywane są w rodzinach. W placówkach oświatowych, realizowanych jest szereg przedsięwzięć, które mają na celu pokazanie młodemu pokoleniu wartości jakimi powinni kierować się w życiu.

Na terenie Gminy Przelewice funkcjonuje punkt przedszkolny w Przelewicach, który dysponuje 25 miejscami oraz 5 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w Żukowie, w Jesionowie oraz Kłodzinie. Edukacja szkolna dzieci i młodzieży na terenie Gminy Przelewice odbywa się w trzech szkołach podstawowych oraz w jednej szkole niepublicznej. Szkoły wyposażają swych uczniów w wiedzę nie tylko w ramach zajęć edukacyjnych, lecz również podczas zajęć organizowanych w ramach kół pozalekcyjnych, umożliwiających rozwój zainteresowań dzieci i młodzieży. Szkoły realizują cele wychowawcze na wszystkich organizowanych przez szkoły zajęciach przez nauczycieli, wychowawców, bibliotekarzy, wychowawców świetlic czy pracowników niepedagogicznych, w ścisłej współpracy z rodzicami.

Mówiąc o rodzinie musimy spojrzeć na nią szerzej nie ograniczając się tylko do tzw. rodzin dysfunkcyjnych. W obecnej sytuacji demograficznej naszego kraju (starzenie się społeczeństwa) należy podjąć wszelkie działania promujące rodzicielstwo. Jednym z nich jest Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny, która jest systemem zniżek dla rodzin wielodzietnych i przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom z przynajmniej trójką dzieci. Posiadacze Karty

Dużej Rodziny mają możliwość korzystania z katalogu ofert kulturalnych, rekreacyjnych, transportowych na terenie całego kraju. Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci. Przez rodzica rozumie się także rodzica zastępczego lub osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka, a także dzieciom:

- a) w wieku do 18 roku życia,
- b) w wieku do 25 roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej,
- c) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności.

Wypełniając zadania w zakresie wsparcia wzmacniającego rolę i funkcję rodziny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach współpracuje z innymi instytucjami na rzecz rodzin (np. szkołami, sądem, policją, PCPR, przychodniami zdrowia, szpitalami, organizacjami pozarządowymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi).

Pomoc społeczna zgodnie z art. 2 ust.1 ustawy o pomocy społecznej jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej. Ponadto osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z podziałem na powody przyznania:

Lp.	Powody przyznania pomocy	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
1.	Ubóstwo	69	60	51
2.	Bezdomność	4	1	2
3.	Potrzeba ochrony macierzyństwa: w tym: potrzeba ochrony wielodzietności	6 3	9 7	11 8
4.	Bezrobocie	89	61	46

5.	Niepełnosprawność	42	43	43
6.	Długotrwała lub ciężka choroba	39	51	49
7.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem; w tym: rodziny niepełne rodziny wielodzietne	11 2 0	9 4 0	8 2 1
8.	Przemoc w rodzinie	1	4	2
9.	Alkoholizm	14	10	8
10.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	3	1
11.	Sytuacja kryzysowa	1	2	2

Dominującymi problemami w rodzinach korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest: bezrobocie, następnie ubóstwo (próg dochodowy poniżej 600,00 zł na osobę w rodzinie), a w następnej kolejności: długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Jednakże na przełomie lat 2021-2023 obserwuje się spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Dla prawidłowego rozwoju dziecka nie wystarczy tylko zapewnienie opieki czysto materialnej, należy stworzyć mu poczucie przynależności do kogoś, dać oparcie, a przede wszystkim należy obdarzyć dziecko miłością i zainteresowaniem. Rozwój cywilizacji, ciągły pośpiech, wszechobecne media społecznościowe powodują degradację rodziny i jej najistotniejsze wartości. Obserwuje się zerwanie więzi, nieumiejętność rozmowy oraz rozwiązywania konfliktów, jak również ztraca się umiejętność przeciwstawiania się nawet najmniejszym trudnościom. Dużą rolę odgrywa wszechobecny konsumpcjonizm. Pracownicy socjalni jak również asystent rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej w Przelewicach w ramach wykonywanych obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z różnorodnymi problemami. Niejednokrotnie są to rodziny, które oprócz ubóstwa dotknięte są wieloma dysfunkcjami. Rodzina dysfunkcyjna jest to rodzina, która nie

spełnia swych zadań względem dzieci. Rodziny te pozostają w opozycji do właściwości rodziny zdrowej. W takiej rodzinie na pierwszym miejscu zaspakajane są potrzeby rodziców, a nie dzieci. Zaburzona jest również więź emocjonalna między członkami rodziny – są osoby ważniejsze, którym pozostali członkowie rodziny muszą się podporządkować. Atmosfera w rodzinie jest pełna napięcia, zasady są narzucane. Nie można wyrazić swoich uczuć, myśli, pragnień. Każda rodzina dysfunkcyjna naraża dziecko na szereg negatywnych emocji. Niejednokrotnie dzieci w takich rodzinach odbierane są jako balast dla rodziców ograniczający ich swobodę. Wobec dzieci stosowane są surowe kary, nieadekwatne do przewinienia.

O rodzinie dysfunkcyjnej mówimy w sytuacji w której:

- a) jedno bądź oboje rodziców uzależniło się od alkoholu, narkotyków, hazardu,
- b) występuje problem wykorzystywania seksualnego czyli taka w której jedno bądź oboje rodziców wykorzystuje seksualne kogoś w rodzinie,
- c) jedno bądź oboje rodziców stosuje przemoc emocjonalną (szantaż, zastraszanie itp.) wobec członków rodziny,
- d) jedno bądź oboje rodziców bije, maltretuje fizycznie kogokolwiek z członków rodziny (przemoc fizyczna),
- e) występuje przewlekła choroba, a osoba chora wini za swój stan zdrowia pozostałych członków rodziny i stawia się w centrum uwag.

Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest ważną „instytucją” w systemie wychowawczym i spełnia następujące funkcje:

- a) opiekuńczą (zapewnienie bytu materialnego, zdrowia),
- b) emocjonalną (zaspokojenie potrzeb bliskości kontaktów, serdeczności, kształtowanie cech charakteru i umiejętności współżycia społecznego),
- c) kształcącą (rozwijanie zainteresowań, kształcenie umiejętności i nawyków pracy);
- d) aktywizacji twórczej (rozbudzanie zainteresowań, pobudzanie do samokształcenia oraz samodoskonalenia się).

Jak wspomniano powyżej do przejawów dysfunkcyjności systemu rodzinnego należy zaliczyć występowanie przemocy. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie ze strony rodziców w bardzo negatywny sposób wpływa na kształtowanie się osobowości człowieka. W życiu dorosłym krzywdzonego dziecka mogą wystąpić próby samobójcze, depresje, zaburzenia osobowości, większą skłonność sięgania po alkohol, narkotyki. Ponadto osoby doświadczające przemocy w dzieciństwie, jako osoby dorosłe często powielają przemocowe zachowania rodziców wobec swoich dzieci. Jeżeli istnieje podejrzenie, że rodzina w jakiś sposób jest dotknięta przemocą wszczyna się wówczas procedurę Niebieskiej Karty. Procedura ta to

skoordynowany system pomocy dla osób, które doznają przemocy domowej. Jest pomocą w zapewnieniu rodzinie bezpieczeństwa, wsparcie w rozwiązywaniu trudnej sytuacji (nie tylko związanej z przemocą, ale np. w uniezależnieniu się od sprawcy w kwestiach materialnych, zawodowych, mieszkaniowych, zapewnia również pomoc psychologiczną, prawną, socjalną), obejmuje m.in. monitoring zmieniającej się sytuacji, podejmowanie przez specjalistów działań mających na celu zmianę zachowania sprawcy, poczynając od uświadomienia sprawcy konsekwencji stosowania przemocy.

Poniższa tabela obrazuje liczbę rodzin objętych powyższą procedurą w latach 2021-2023:

Rok	2021	2022	2023
Liczba rodzin	10	11	11

Dane przedstawione w tabeli zawierają liczbę procedur „Niebieskich Kart” na jednym poziomie w latach 2022-2023. Problem przemocy dotyka rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Przelewice niezależnie od wykształcenia, statusu ekonomicznego czy też wykonywanego zawodu. Rodziny dotknięte przemocą otrzymują pomoc i wsparcie w ramach prac grup diagnostyczno-pomocowych powoływanych w ramach funkcjonującego Zespołu Interdyscyplinarnego.

VI. ORGANIZACJA WSPIERANIA RODZINY

Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach. W sytuacjach, kiedy rodzina nie jest w stanie we właściwy sposób wywiązywać się z funkcji opiekuńczo-wychowawczych ma możliwość otrzymania wsparcia w formie asystenta rodziny. Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych, wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Nienormowany i elastyczny czas pracy asystenta rodziny służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego, którego zadanie polega między innymi na systematycznej diagnozie środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i udzielenie im odpowiedniego wsparcia. Asystent rodziny kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzicami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Koniec pracy asystenta z rodziną ustaje

wówczas gdy rodzina osiągnie samodzielność i prawidłowo wykonuje funkcje opiekuńczo-wychowawcze.

Poniższa tabela prezentuje liczbę rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w Gminie Przelewice w latach 2021-2023.

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2021	10	21
2022	13	21
2023	13	27

Z poniższych danych wynika, że największa liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny przypada na rok 2023.

Państwo nie może zastępować działań poszczególnych osób czy rodzin, które powinny własnymi siłami i środkami zaspokajać potrzeby egzystencjonalne. Może natomiast pomagać wówczas, gdy osoby te nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć trudnej sytuacji życiowej w jakiej się znalazły. Misją pracowników pomocy społecznej jest umożliwienie każdemu potrzebującemu pomocy w rozwoju swojego potencjału oraz zapobieganie dysfunkcjom poprzez promowanie społecznych zmian w celu skutecznego rozwiązywania problemów. Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi jest procesem złożonym i długofalowym. Efekty pracy w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia na otrzymane wsparcie, chęci wprowadzania w swoim życiu zmian. Objęcie rodziny wsparciem asystenta czy przedstawicieli innych instytucji i organizacji pomocowych nie zawsze gwarantuje przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Z doświadczeń asystenta rodziny wynika, że jedną z barier pojawiających się w pracy z rodzinami jest deklarowanie przezeń chęci współdziałania, co niestety nie przekłada się na faktyczne podjęcie pracy nad pożądaną zmianą. Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach podejmuje szereg działań zmierzających do zminimalizowania pojawiających się problemów poprzez pracę socjalną prowadzoną przez pracowników socjalnych czy wsparcie asystentów rodziny. Zdarzają się sytuacje, że pomimo szeroko rozumianej pracy socjalnej świadczonej na rzecz rodziny przez pracownika socjalnego czy pracy asystenta z rodziną, zachodzi konieczność umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy

należy również współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka czy placówce opiekuńczo-wychowawczej. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przez umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości;

- a) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- b) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- c) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Poniższa tabela obrazuje liczbę dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz poniesione koszty.

Kategoria wydatków	Ilość dzieci	Wydatki poniesione w związku z umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej
Współfinansowanie pobytu dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej w roku 2021	10	77 562,18zł
Współfinansowanie pobytu dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej w roku 2022	17	129 723,65zł
Współfinansowanie pobytu dzieci w placówce opiekuńczo - wychowawczej w roku 2023	21	226 076,84zł

Na podstawie danych z powyższej tabeli widoczne jest, iż koszty ponoszone za pobyt dzieci w pieczy zastępczej systematycznie rosną. Jest to związane ze zwiększającym się udziałem procentowym gminy w kosztach oraz czasem pobytu dzieci w pieczy oraz coroczną waloryzacją opłat. Z analizy wyżej wymienionych danych jednoznacznie wynika, że bardzo istotne jest podjęcie stosownych rozwiązań, które będą miały na celu zapobieganie rozszerzaniu się problemu jak również jego systematycznemu niwelowaniu. Udzielenie pomocy nie powinno ograniczać się tylko do sytuacji kryzysowych. Należy podejmować działania o charakterze prewencyjnym, profilaktycznym. Głównym zadaniem i istotą działań pomocowych powinno być przeciwdziałanie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Należy pamiętać, że rodzina jest podstawową komórką, w której powinien odbywać się naturalny proces kształtowania się osobowości wszystkich członków rodziny ze szczególnym uwzględnieniem dzieci. Należy dać

im szansę na wzrastanie i uczenie się prawidłowych relacji rodzinnych i szczęśliwe dzieciństwo.

VII. CELE I ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

Adresaci programu.

Gminny Program Wspierania Rodziny adresowany jest do rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Przelewice zwłaszcza rodzin dysfunkcyjnych oraz doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych z problemem ubóstwa. Adresowany jest do rodzin, które na skutek różnych sytuacji życiowych, znalazły się w sytuacjach wymagających udzielania pomocy przez pałcówki oraz instytucje, prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny.

Program ten kierowany jest w szczególności:

- dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi i chorymi przewlekle - dla rodzin wielodzietnych,
- dla rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą,
- dla rodzin niepełnych,
- rodzin z osobami starszymi, zależnymi wymagającymi pomocy osoby drugiej.

Program przewiduje pracę z rodziną oraz wszelkiego rodzaju formy pomocy mające na celu przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny.

Zasoby i partnerzy w realizacji programu.

Instytucje oraz organizacje realizujące zadania z zakresu wspierania rodziny i inne pełniące funkcje wspierające wobec rodziny:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewach;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Urząd Gminy w Przelewach;
- Placówki oświatowe;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Przelewach;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pyrzycach;
- Sąd Rodzinny w Stargardzie;
- Poradnie Psychologiczne – Pedagogiczne;

- Organizacje pozarządowe;
- Gminne Centrum Kultury w Przelewicach;
- Parafie z terenu Gminy Przelewice.

Cele programu, zadania, wskaźniki ich realizacji.

Cele określone w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2025 – 2027 powinny opierać się na szansach pojawiających się w otoczeniu rodziny oraz na wykorzystaniu zasobów poszczególnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny, w tym istniejących zasobów wewnętrznych gminy.

Cel główny:

Celem głównym Programu jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin, sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel szczegółowy 1

Poprawa sytuacji materialnej rodzin poprzez wsparcie rodzin w realizowaniu funkcji ekonomicznej i tworzenie warunków umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb członków rodziny.

Zadania	Wskaźniki realizacji zadań	Planowany termin realizacji oraz Realizatorzy
1. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej	- liczba rodzin: osób i rodzin objętych pomocą oraz wysokość środków przeznaczonych na poszczególne formy pomocy; - zasiłek stały; - zasiłek okresowy; - zasiłek celowy; - zasiłki rodzinne z dodatkami; - zasiłki pielęgnacyjne; - świadczenia pielęgnacyjne; - świadczenia rodzicielskie; - specjalny zasiłek opiekuńczy; - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka; - fundusz alimentacyjny; - świadczenie Za życiem.	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice

2. Zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych	- liczba dzieci, uczniów i młodzieży korzystających z gorących posiłków w placówkach oświatowych; - liczba osób/rodzin korzystających ze świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności; - liczba osób starszych, chorych, niepełnosprawnych korzystających ze świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności.	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice
3. Objęcie pomocą w formie: stypendiów szkolnych i wyprawek wszystkich dzieci wymagających tej formy pomocy	- liczba przyznanych wyprawek szkolnych; - liczba przyznanych stypendiów szkolnych;	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> - OPS Przelewice - Urząd Gminy Przelewice
4. Wsparcie kobiet w ciąży zgodnie z ustawą „Za życiem”	- liczba kobiet objętych pomocą asystenta; - liczba kobiet objętych wsparciem finansowym; - wysokość środków finansowych wydatkowanych na wsparcie kobiet wynikające z ustawy „Za życiem”.	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice
5. Współfinansowanie pobytu dzieci skierowanych do pieczy zastępczej	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej; - liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej; - wysokość środków wydatkowanych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej).	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> - OPS Przelewice - Urząd Gminy Przelewice
6. Zapewnienie opieki osobom starszym oraz osobom zależnym w domach pomocy społecznej.	- liczba osób objętych pomocą w postaci usług opiekuńczych; - liczba osób skierowanych do domu pomocy społecznej w danym roku kalendarzowym; - liczba osób umieszczonych w domu pomocy społecznej w danym roku kalendarzowym.	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice

Cel szczegółowy 2

Sprawny system interwencji kryzysowej oraz zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach, w tym w rodzinach wychowujących dzieci.

Zadania	Wskaźniki realizacji zadań	Planowany termin realizacji
1. Rozwój usług asystentów rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	- liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodzin	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice
2. Organizacja i finansowanie szkoleń dla asystentów rodzin w celu podnoszenia ich kwalifikacji i kompetencji	- liczba uczestniczących asystentów, - liczba kursów, szkoleń, warsztatów,	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice UG Przelewice
3. Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, socjalnego, pedagogicznego, psychologicznego i prawnego i rodzinom osobom przeżywającym trudności	- rodzaj poradnictwa specjalistycznego, - liczba osób i udzielonych porad	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice GKRPA Przelewice
4. Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przy pomocy rodzin wspierających.	- liczba rodzin wspierających - liczba rodzin objętych wsparciem rodzin wspierających	Lata 2025-2027 Zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice UG Przelewice
5. Działania wspierające Zespołu Interdyscyplinarnego wobec rodzin przeżywających trudności.	- liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” - liczba rodzin z dziećmi, objętych procedurą „Niebieskie Karty”	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice ZI Przelewice
6. Zapewnienie osobom (matkom z dziećmi) bezpiecznego schronienia w przypadku stosowania wobec nich przemocy	- liczba osób dorosłych i dzieci korzystających ze schronienia	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice

7. Zapewnienie schronienia osobom tego pozbawionym (osobom bezdomnym)	-liczba osób skierowanych do schroniska, noclegowni	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice
8. Monitorowanie sytuacji rodzin w procesie wzmacniania lub odzyskiwania zdolności do pełnego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych	- liczba rodzin objętych pracą socjalną, - liczba wizyt monitorujących, - liczba zawartych kontraktów socjalnych.	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice
9. Współpraca z GKRPA w zakresie motywowania do podjęcia terapii i kierowania na leczenie uzależnień rodziców dzieci ze środowisk zagrożonych kryzysem	- liczba wniosków skierowanych do GKRPA dot. rodzin zagrożonych kryzysem spowodowanym uzależnieniami	Lata 2025-2027 <u>Realizatorzy:</u> OPS Przelewice GKRPA Przelewice

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Przelewice na lata 2025-2027 zakłada również realizację innych ważnych zadań, które mogą się pojawić wraz ze zmieniającą się sytuacją społeczno - gospodarczą kraju, województwa lub Gminy. Przyjmuje się możliwość modyfikacji określonych w niniejszym dokumencie celów oraz kierunków działań, wtedy, gdy pojawi się taka potrzeba.

Monitoring i ewaluacja programu.

Przedmiotem ewaluacji będzie ocena skuteczności podejmowanych działań oraz zainteresowania nimi odbiorców. Monitoring realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 będzie się opierał przede wszystkim na gromadzeniu oraz analizowaniu danych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Przelewicach. Dodatkowo pozyskiwane zostaną informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Monitoring Programu pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Realizacja programu opiera się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu realizacji założonych działań.

Monitorowanie i ewaluacja Programu będą się odbywać poprzez składanie do dnia 31 marca każdego roku rocznego sprawozdania z realizacji zadań przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach, który jest wiodącym realizatorem Gminnego Programu Wsparcia Rodziny na lata 2025-2027.

Efekty.

Zakładanym efektem Programu jest zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dzięki ścisłej współpracy instytucji, organizacji działających na rzecz rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych. Zintegrowane działania przyczynią się zminimalizowania negatywnych skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach, poprawy ich funkcjonowania, jednocześnie zapobiegając umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Możliwe zagrożenia, które ograniczą lub uniemożliwią osiągnięcie założonych efektów gminnego programu wspierania rodziny na lata 2025-2027.

1. Niechęć rodzin do podjęcia współpracy z asystentem rodziny, która może przejawiać się brakiem podejmowania działań ze strony poszczególnych członków rodzin niezbędnych do realizacji opracowanego wspólnie planu pracy z rodziną, który ma na celu poprawę ich funkcjonowania w środowisku.
2. Brak wystarczających środków finansowych na realizację zadania może uniemożliwić w pełnym zakresie asystentom rodziny podnoszenie swoich kwalifikacji, jak również uniemożliwi zatrudnienie specjalistów (np. psychologa, pedagoga, pedagoga specjalnego, terapeuty), którzy swoimi działaniami mieliby wesprzeć pracę asystenta rodziny. Należy mieć świadomość, że ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy szereg nowych zadań nie zabezpieczając środków finansowych na ich realizację.

Źródła finansowania.

Zakłada się, iż źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Gminnego Programu Wsparcia Rodziny na lata 2025-2027 będą:

- budżet Państwa,
- budżet Gminy Przelewice,

- programy wspólnotowe Unii Europejskiej,
- środki funduszy celowych,
- środki pozyskane z innych prawem określonych źródeł.

VIII. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny opracowany został dla potrzeb lokalnej społeczności i realizowany będzie w latach 2025-2027 na terenie Gminy Przelewice. Zakres wyznaczonych celów i zadań powstał w oparciu o zasoby instytucjonalne, analizę programów z lat poprzednich oraz ocenę niezbędnych danych. Ośrodek Pomocy Społecznej w Przelewicach skupia swoje działania na rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym, niewydolnych wychowawczo, w których rodzice nie wypełniają swoich zadań, a prawidłowy rozwój dzieci jest zagrożony. Doświadczenia pracowników socjalnych wskazują, że środowiska objęte programem borykają się z problemami natury finansowej oraz problemami związanymi z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wyzwaniem dla tutejszego Ośrodka jest wspomaganie rodzin niewydolnych, w których błędy wychowawcze przekazywane są z pokolenia na pokolenie, a środowisko nie dostarcza przykładów „dobrego rodzicielstwa”. Z uwagi na nieustające zmiany zachodzące w środowisku społecznym, niezbędnym jest ciągle poszukiwanie nowych koncepcji i rozwiązań, jak również powiększanie grona podmiotów współpracujących na rzecz przywrócenia rodzinie zdolności do wypełnienia swoich obowiązków. Program jest dokumentem planistycznym, który pozwala ukierunkować długofalowe działania służb i instytucji w zakresie wspierania dziecka i rodziny. Głównym celem programu jest zorganizowanie kompleksowego sprawnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, w tym ograniczenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz przygotowanie do życia w społeczeństwie dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym. W celu osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych w realizację programu będą włączone instytucje, placówki i organizacje pozarządowe, które swoimi działaniami wspierają funkcjonowanie dzieci i ich rodzin. Reasumując zakłada się w Programie stworzenie na terenie Gminy Przelewice optymalnych warunków do poprawy życia dzieci i rodzin. Wszelkie działania o charakterze profilaktycznym, pomocowym i wspierającym zmierzać będą do samodzielnego rozwiązywania przez rodzinę własnych, różnorodnych problemów. Natomiast wsparcie ze strony instytucji stanowić winno jedynie uzupełnienie działań opiekuńczo-wychowawczych dla tych rodzin, które nie są w stanie samodzielnie pokonać trudnych sytuacji życiowych.

Powyższe działania zwiększą szanse rodzin, aby prawidłowo funkcjonowały w środowisku oraz wykorzystały własną aktywność i wewnętrzny potencjał w celu zdobycia nowych umiejętności. Odpowiednie podejście stworzy możliwość rozwoju, zwiększenia świadomości w środowisku lokalnym i tym samym podniesie jakość życia mieszkańców Gminy Przelewice.